

600 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A DOMNITORULUI MIRCEA CEL BĂTRÎN

Mircea cel Mare — apărător al românilor și al Europei la Dunărea de Jos

ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU

În anul 1386, când la Sempach Casa de Austria eșua în fața mișcării de emancipare politică a muntenilor helveți, în Țara Românească își începea lunga sa domnie voievodul Mircea, fiul lui Radu I. La urcarea acestuia pe tron țara era în plin avânt, se impusese în sistemul relațiilor internaționale ca un stat de care trebuia să se țină seama, respectat de stăpînitorii vecini. Acest fapt i-a înlesnit lui Mircea încă de la începutul domniei demersuri diplomatice în urma cărora, cu mijloacele ce-i stăteau la dispoziție, să poată săvîrși ceea ce realizaseră înaintașii săi, să consolideze poziția Țării Românești pe plan internațional, să înlătore pretențiile de suzeranitate asupra ei ale regatului maghiar și să se opună cu succes pericolului otoman.

Înzestrat cu un deosebit simț politic, chibzuit în măsurile întreprinse ce vizau cîrmuirea țării, viteaz și ingenios comandant de oști, Mircea Voievod a intrat în istorie ca luminos reper în construcția statală românească și impunerea durabilității ei.

Ca să apere hotarul de nord, Mircea Voievod a încheiat la puțin timp după urcarea sa pe tron, în 1389, un tratat de alianță cu regele Vladislav Jagello al Poloniei, tratat pe care îl va reinnoi în cîteva rînduri.

Alianța lui Mircea cu Vladislav Jagello, ca și iminenta primejdie otomană pentru regatul maghiar, l-au determinat pe Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, să încerce o apropiere de domnul Țării Românești. Acesta, în interesul luptei antiotomane și în schimbul recunoașterii și lărgirii stăpînirilor sale în Transilvania, s-a apropiat de regele Ungariei fără să renunțe la prietenia cu Polonia.

Asigurarea hotarului țării dinspre nord crea domnului român posibilitatea să-și concentreze eforturile în a-l apăra pe cel de sud. În această privință, el a întărit lanțul cetăților de la Dunăre, bastioane puternice de apărare a țării, și a căutat să creeze dificultăți înaintării otomane, să-i slăbească forța de lovire prin ridicarea împotrivă-i a unor stăpînitori politici din Asia și prin ajutorarea statelor creștine ce luptau împotriva pericolului otoman.

Forța de care dispunea Mircea cel Bătrîn i-a permis ca, înfăptuind apărarea Țării Românești, să joace un rol de protector pentru celelalte provincii românești, să inițieze o politică de apărare general-românească.

Cînd în 1388 — în cursul expediției organizate de sultanul Murad I împotriva statului dobrogean dispărea conducătorul acestuia, despotul Ivanco — Dobrogea era în primejdie să cadă sub stăpînire otomană, ceea ce ar fi periclitat

însăși existența Țării Românești, Mircea voievod a intervenit, reușind să salveze situația și să realizeze prin unirea Țării Românești și a Dobrogei un singur corp politic în stare să înfrunte pretențiile de invincibilitate ale sultanilor otomani.

Prin reunirea teritoriului românesc dintre Dunăre și Mare cu cel din Carpați și Dunăre, Mircea adăuga titlului său de „voievod al Țării Românești, duce de Făgăraș și Amlas, comite de Severin“, și pe cel de „despot al pământurilor lui Dobrotici și domn al Dîrstorului“¹.

Prin această primă mare faptă a sa Mircea refăcea pe o treaptă superioară a evoluției istorice, în formă românească, vechea unitate din vremea dacilor a ținuturilor din stînga Dunării cu teritoriul dintre Dunăre și Mare. Prin stăpînirea litoralului dobrogean și îndeosebi a gurilor Dunării, Țara Românească se încadra nu numai în circuitul comercial continental, dar și în cel maritim. Deținerea de către domnul român a importanțelor puncte strategice de mare valoare economică, cum erau Chilia, Isaccea, Silistra, Giurgiu și Severinul, reprezenta înstăpînirea totală a accesului spre „Marea cea Mare“.

Că stăpînitor al teritoriului dintre Dunăre și Mare, Mircea a întreprins măsuri de consolidare a sistemului lui de apărare, pregătind rezistența în fața atacurilor otomane care puteau interveni oricînd.

În anul 1391 o oaste otomană condusă de Firuz-bey a fost trimisă de sultanul Baiazid I împotriva lui Srațimir, țarul bulgar de la Vidin. De aici ea a trecut în Țara Românească, a devastat cumplit o parte din teritoriul ei, întorcîndu-se apoi încărcată de „prăzi și bogății în sudul Dunării“². Expediția lui Firuz-bey la nordul Dunării a marcat începutul unui șir îndelungat de lupte româno-otomane, care au adus poporului nostru mari suferințe, nu însă și înfrîngerea lui.

Reacția lui Mircea la incursiunile de pradă în Țara Românească a detașamentelor de akîncii s-a manifestat prin expediția domnului român — după izvoarele otomane „unul din monarhii celebri din țările necredincioase“ —, în sudul Dunării pînă la Karinovași (Karnobat, la sud de munții Balcani), unde a distrus baze militare otomane și a luat mulțime de prizonieri³.

Succesele militare ale lui Mircea, privite cu admirație sau temere de contemporani, l-au făcut pe sultanul Baiazid I Trăznetul să revină din Anatolia, unde era plecat să înăbuse tendințele de independență ale unor principate turcești și să hotărască, ceea ce va deveni realitate, transformarea în 1393 a Bulgariei de est cu capitala la Tirnovo în pašalic, ocuparea cetăților de la Dunăre, Nicopole și Silistra — aceasta fiind în stăpînirea lui Mircea —, și pregătirea unei mari expediții în Țara Românească.

Dîndu-și seama de pericolul ce amenința țara, Mircea a luat măsuri în vederea luptei cu Baiazid. Pe plan extern, el a căutat să-și asigure un sistem de alianțe care să contribuie la întărirea poziției țării în fața primejdiei otomane. Înțelegerea lucidă a situației politice în care se afla l-a făcut să treacă peste unele divergențe mai vechi ce existau între Țara Românească și regatul Ungariei și să încheie un tratat de alianță cu regele Sigismund. Disproporția numerică dintre forțele pe care Mircea le putea opune otomanilor și cele ale invadatorilor a făcut ca el să elaboreze o tactică de luptă care, datorită excepționalei ei eficacități, a alcătuit mult timp forma clasică a rezistenței militare românești împotriva

¹ *Documenta Romaniae Historica*, D. Relații între Țările Române, vol. I, p. 75.

² *Cronici turcești privind Țările Române. Extrase I sec. XV — mijlocul sec. XVII*, vol. întocmit de Mihail Goboglu și Mustafa Mehmet, București, 1966, p. 112; A. Decei, *Istoria imperiului otoman*, București, 1978, p. 56—57.

³ A. Decei, *Expediția lui Mircea cel Bătrîn împotriva acîngiilor de la Karinovași* (1393), în A. Decei, *Relații româno-orientale*, București, 1978, p. 140—155.

agresorilor străini. Evitînd să dea lupta îndată ce otomanii au trecut Dunărea, în septembrie 1394, Mircea a căutat să le slăbească forța, lipsindu-i de posibilitatea de a se aproviziona. El a evacuat satele din ținuturile prin care înaintau detașamentele otomane, a pustiit totul în calea lor, ferindu-se să angajeze lupte ce ar fi permis desfășurarea întregii forțe militare a dușmanilor. Domnul român a adoptat tactica luptelor de hărțuială care duceau la slăbirea treptată a oastei invadatoare. „Ținîndu-se pe urma lui Baiazid — informează cronicarul bizantin Laonic Chalcocondil — (Mircea) se lupta într-una cu dînsul în chip strălucit“ și silea oastea sultanului să fie „la mare suferință, și o aducea în situații grele și nu înceta să-i facă stricăciune“⁴.

În oastea otomană s-a ivit — din cauza neputinței de jaf — o mare foamete, care nu numai că măcina mii de vieți, dar obliga pe supraviețuitori să se răzlețească, căutîndu-și în mod disperat hrana. Acest fapt îl urmărea, de altfel, Mircea. Cu oastea sa, restrînsă ca număr, el putea să angajeze cu mai multă ușurință lupta și să înfrîngă unitățile militare desprinse din marele corp expediționar otoman. Tactica folosită de Mircea a făcut ca în momentul în care otomanii au ajuns în apropiere de Curtea de Argeș, vechea capitală a Țării Românești, aceștia să fie foarte slăbiți. Infruntarea decisivă a avut loc la 10 octombrie 1394 la „Rovine“, care înseamnă locuri ripoase, mlăștinoase. A fost o luptă crîncenă, una dintre cele mai grele și mai glorioase din istoria bătăliilor purtate de poporul român pentru apărarea independenței sale. Cronicarii otomani își exprimă uimirea față de modul în care românii rezistau, deși în unele momente păreau copleșiți de numărul mare al adversarilor⁵. Mărturii bizantine, sîrbești, bulgărești și românești vorbesc de strălucita victorie obținută de Mircea asupra lui Baiazid. O cronică bulgară relatează că în luptă „lânci nenumărate s-au frînt“ și s-au tras atîtea săgeți încît cerul „nu se mai putea vedea de desimea lor“, că „rîul lîngă care s-a dat bătălia curgea roșu de sîngele ce ieșea din mulțimea trupurilor căzute“⁶. Impresionat de rezistența înfrîntă, Baiazid, cel dintîi sultan care a condus oști otomane pe teritoriul românesc, a hotărît retragerea. Cronicarul Orudj relatează că sultanul, după expediție, a trecut Dunărea și de la Nicopole s-a dus „de-a dreptul la Adrianopol“⁷.

Deși repurtase o mare biruință împotriva otomanilor, Mircea și-a văzut, curînd după lupta de la „Rovine“, primejduit tronul. O parte a boierimii, ce înclina pentru o înțelegere cu sultanul Baiazid, a căutat să-l scoată din domnie și să pună în locul lui pe un boier, Vlad, intrat în istorie sub numele de Vlad Uzurpatorul. Acesta, ajutat și de domnul Moldovei, Ștefan I⁸, a început în primăvara anului 1395 lupta împotriva lui Mircea, care continua să fie sprijinit și el de o parte a boierimii și de oști ale regelui Ungariei, Sigismund de Luxemburg. La 7 martie 1395 Mircea încheia la Brașov un tratat de alianță cu Sigismund în care se prevedea cooperarea în viitor a forțelor româno-maghiare împotriva primejdiei otomane; clauzele tratatului evidențiau poziția de deplină egalitate între părți⁹. Se părea că Mircea și aliații lui vor învinge cu ușurință tabăra grupată în jurul lui Vlad. Boierii ostili lui Mircea s-au hotărît atunci să facă apel la ajutorul

⁴ Laonic Chalcocondil, *Expuneri istorice*, în românește de Vasile Grecu, București, 1958, p. 64.

⁵ *Cronici turcești privind Țările Române*, vol. I, p. 48, 49.

⁶ Ed. I. Bogdan, în „Archiv für slavische Philologie“, XIII, Berlin, 1890, p. 530.

⁷ *Cronici turcești privind Țările Române*, vol. I, p. 49.

⁸ Barbu Cămpina, *Lupta Țării Românești împotriva expansiunii otomane (1335—1415)*, în Barbu Cămpina, *Scrieri istorice*, vol. I, București, 1983, p. 261—262.

⁹ I. Ionașcu, P. Bărbulescu, Gh. Gheorghie, *Tratatetele internaționale ale României, 1354—1920*, București, 1975, p. 15.

otomanilor. A fost cea dintâi acțiune istorică de acest fel pe care au inițiat-o unii boieri români și care avea să se repete și în veacurile următoare¹⁰. Prin soli trimiși la Baiazid, boierii propuneau sultanului încheierea păcii, cu condiția păstrării privilegiilor lor, îi cereau să revină în Țara Românească, asigurându-l de sprijinul lor în alungarea din scaun a lui Mircea. În mai 1395 oștile otomane au pătruns din nou la nord de Dunăre. Părăsit de cei mai mulți dintre boieri, Mircea a fost alungat din domnia Țării Românești. Încercarea regelui Ungariei de a-l restabili pe tron s-a dovedit zadarnică. Banul Ștefan de Lozconz, trimis cu oști în sprijinul lui Mircea, a căzut în lupta cu otomanii și cu Vlad¹¹. O nouă intervenție maghiară, făcută personal de rege, și care părea să rezolve situația în favoarea lui Mircea, a fost sortită și ea în cele din urmă eșecului¹².

Ajuns domn în scaunul Țării Românești, Vlad Uzurpatorul a rupt legăturile politice cu Baiazid — acesta ocupând cetatea Turnu își dovedea intenția de a lua în stăpânire malul sting al Dunării — și a respins oferta regelui Ungariei pentru o alianță româno-maghiară, optînd pentru alianța româno-polonă. În 1396 el se declara vasal al regelui Poloniei, Vladislav Jagello, promițându-i sprijin împotriva tuturor dușmanilor¹³.

În vara anului 1396, ajutat de Ștîbor, voievodul Transilvaniei, Mircea a încercat să reocupe tronul Țării Românești. Cu toate că n-a reușit să-și înlăture definitiv rivalul, el și-a întărit din nou poziția în țară, fapt ce i-a permis, de altfel, să participe cu o oaste destul de însemnată la expediția cruciată pusă la cale de Sigismund de Luxemburg și soldată cu eșecul lamentabil de la Nicopole.

Înfringerea creștinilor la Nicopole dovedea superioritatea sistemului militar de luptă otoman față de cel al cavalerilor apuseni. Aceștia, orbiți de ambiții cavaleriești desuete, n-au vrut să țină seama de experiența căpătată de domnitorul român¹⁴ în luptele cu otomanii.

Victoria de la Nicopole a agravat situația în Balcani. Țarul bulgar de la Vidin, Ioan Srațimir, care îi primise pe cruciați, a trebuit să se supună lui Baiazid, el avînd să-și sfîrșească zilele ca prizonier la Brusa. Cu Ioan Srațimir dispărea statul bulgar, teritoriul acestuia fiind transformat în pašalic; domeniile stăpîniilor locale au fost confiscate și dăruite supușilor otomani.

Măsurile luate de otomani în sudul Dunării au făcut să crească teama boierimii din Țara Românească că ar putea avea și ea soarta stăpînilor de pămînt sud-dunăreni. O schimbare în atitudinea ei, favorabilă pînă atunci unei înțelegeri cu otomanii, era de așteptat. Aceasta s-a produs în momentul în care Ștîbor, voievodul Transilvaniei, și-a manifestat din nou hotărîrea să-l înlăture din domnie pe Vlad. Părăsit de boieri, „Uzurpatorul“ a fost prins și dus în Ungaria, unde Ștîbor l-a înfățișat regelui Sigismund, iar Mircea și-a recăpătat tronul¹⁵.

După înlocuirea lui Vlad cu Mircea, sultanul a încercat încă o dată să supună Țara Românească. El a trecut Dunărea în mare grabă pentru a nu da răgaz românilor să se pregătească de împotrivire. Despre această nouă expediție a lui Baiazid în Țara Românească, care a avut loc în septembrie-octombrie 1397, s-au păstrat puține știri. Ele arată însă că Mircea a reușit și de data aceasta o categorică victorie¹⁶.

Teama sultanului că voievodul român, sprijinit de regele Ungariei, ar putea trece la recuperarea teritoriilor și cetăților pierdute a determinat preocuparea lui

¹⁰ Barbu Cămpina, *op. cit.*, p. 264.

¹¹ P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944, p. 254.

¹² *Ibidem*, p. 258—259.

¹³ Hurmuzaki, *Documente*, I, 2, p. 374—375.

¹⁴ *Călători străini despre țările române*, vol. I, București, 1968, p. 29.

¹⁵ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 272.

¹⁶ Barbu Cămpina, *op. cit.*, p. 280.

de consolidare a stăpînirii otomane în dreapta Dunării, ca și de refacere și întărire a cetăților pe care le cucerise în stînga Dunării, în Țara Românească¹⁷.

Temerea sultanului avea să se dovedească întemeiată; Mircea, recăpătîndu-și tronul, a căutat în mod sistematic să redea Țării Românești întinderea și prestigiul pe care și le cucerise cu mari sacrificii. În 1399 el era în posesia cetății Turnu și, probabil, și a cetății Giurgiu. La data amintită el trimitea din Turnu o scrisoare regelui Sigismund înștiințîndu-l de pregătirile militare ale lui Baiazid¹⁸.

În anul 1400 Mircea reușea să respingă noi încercări otomane de a supune Țara Românească. Atunci — se spune într-un izvor venețian — otomanii au fost bătuti așa de rău „încît unii au fost prinși, alții uciși și alții înecați și n-au putut scăpa decît vreo trei mii care s-au întors singuri în Turcia”¹⁹.

În urma victoriilor obținute s-a consolidat poziția Țării Românești, a crescut autoritatea lui Mircea în interior și prestigiul în afară.

Luptele, în care erau angajați otomanii la începutul secolului al XV-lea în Asia Mică, cu mongolii conduși de Timur-Lenk (Tamerlan), au permis domnului român, ca și celorlalți conducători creștini din Europa de sud-est, încercări de eliberare din încorsetarea otomană, luarea de măsuri privind refacerea sistemului de apărare a țării, noi planuri de ofensivă împotriva agresiunii otomane.

Sprijit de Sigismund de Luxemburg, Mircea a intervenit din nou în dreapta Dunării, recucerind parte din ținuturile care rămăseseră în stăpînirea otomană în cursul luptelor din anii 1393—1398. În 1404 el stăpînea Dobrogea și Silistra, întinzîndu-și totodată autoritatea pînă la gurile Dunării „căt-re părțile tătărăști”, unde a ocupat Chilia de la genovezi. Într-un document din perioada 1404—1406, prin care Mircea întărea mănăstirii Cozia toate bălțile pe Dunăre, el se intitula: „Io Mircea mare voievod și domn ... peste toată țara Ungrovlahiei și al părților de peste munți, încă și căt-re părțile tătărăști și Amlașului și Făgărașului, herțeg și domn al Banatului Severinului și pe amîndouă părțile pe toată Podunavia, încă și pînă la Marea cea Mare și stăpînitor al cetății Dîrstorului”²⁰. Domnul Țării Românești se adresa chefaliei (căpeteniei) Silistrei ca oricărui dregător supus lui cerîndu-i să se ferească de bălțile mănăstirești²¹.

Interesul lui Mircea de a menține în hotarele Țării Românești Dobrogea cu litoralul maritim și gurile Dunării se împletea cu grija pentru întărirea întregului hotar dunărean, ca și cu preocuparea de a nu slăbi apărarea hotarului din nord.

El a luat măsuri de fortificare a liniei Dunării, a reorganizat instituțiile, în special pe cele care priveau apărarea țării, cum era „bănia Severinului” și oastea.

Pînă în anul 1398 unii dintre domnii Țării Românești, ca de pildă Vladislav Vlaicu, au purtat în titlul lor și pe cel de „ban de Severin”, ceea ce indica stăpînirea sau pretenția de stăpînire a teritoriului supus înainte regilor Ungariei și care fusese integrat — deși în multe rînduri a fost contestată integrarea lui — în hotarele Țării Românești. În 1398 Mircea a creat un dregător special, membru în sfatul domnesc²², care exercita în părțile Severinului și poate pe întreg teritoriul Olteniei atribuțiile domniei, în special în ceea ce privea organizarea militară a acestui ținut expus incursiunilor otomane.

¹⁷ I. Barnea, Șt. Ștefănescu, *Din istoria Dobrogei*, vol. III, București, 1971, p. 368.

¹⁸ H. Chircă și C. Bălan, *O inscripție din 1397—1398 privitoare la stăpînirea turcească de la Turnu*, în „Studii și materiale de istorie medie”, III, 1959, p. 362.

¹⁹ P. P. Panaitescu, *op. cit.* p. 282.

²⁰ *Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, vol. I, p. 64.

²¹ *Ibidem*, p. 65.

²² *Ibidem*, p. 46.

În ceea ce privește organizarea militară, în vremea lui Mircea este atestată documentar „oastea cea mare” formată din țărani liberi, țirgoveți și chiar țărani dependenți, nefolosiți în lupte pînă la el.

Cînd, la începutul secolului al XV-lea, s-a hotărît să fie reluată ofensiva împotriva otomanilor, Mircea dispunea de o însemnată putere militară, călîtă în lupte, în stare să înfrunte pe dușman, chiar în condițiile de superioritate a efectivelor militare ale acestuia.

Pe măsură ce în țară se realizau reforme de natură să consolideze organizarea de stat, în condițiile unei remarcabile dezvoltări economice, se întărea poziția Țării Românești în raporturile internaționale. În anul 1400 Mircea a intervenit în luptele interne din Moldova și a determinat înscăunarea lui Alexandru cel Bun.

Față de predecesorii săi, el și-a extins stăpînirea în Transilvania, unde autoritatea lui a crescut, în condițiile în care tulburările politice din regatul maghiar îi împiedicau pe regele Sigismund să-și exercite aici efectiv puterea. Dacă adăugăm la acestea stăpînirea de către Mircea a teritoriului dintre Dunăre și Mare, căpătăm imaginea nu numai a întinderii statului românesc condus de el, dar și a rolului jucat de Mircea în conducerea politicii de apărare general românească.

Slăbirea puterii centrale a sultanilor otomani la începutul secolului al XV-lea a înlesnit domnului român să reia ofensiva împotriva otomanilor și să joace rolul de arbitru în cadrul luptelor pentru tron ce se desfășurau în Imperiul otoman. Acest fapt i-a adus un mare renume în lumea orientală.

La sfîrșitul anului 1406 Mircea a avut o întrevedere la Severin cu regele Sigismund²³. Cu acest prilej s-a stabilit planul desfășurării în viitor a acțiunilor antiotomane. Mircea urmărea să continue ofensiva începută de el pe teritoriul Dobrogei și care reunise această provincie cu Țara Românească, el intenționînd să-i alunge pe otomani din ținuturile balcanice vecine cu Țara Românească. În acel moment, criza din Imperiul otoman ar fi făcut posibilă, organizarea unei mari ofensive antiotomane; ea nu s-a realizat însă din cauza republicilor maritime italiene Genova și Veneția, ca și a împăratului bizantin Manuel Paleologul, care, deși dădeau asigurări de adeziune la războiul antiotoman preconizat, în realitate n-au făcut nimic ca el să fie pregătit.

Mircea, vîzînd că nu poate să pună în practică planul unei mari ofensive antiotomane, a intervenit, la solicitarea unor pretendenți, în luptele ce se desfășurau în Imperiul otoman între urmașii lui Baiazid pentru ocuparea tronului. Aceștia îi făgăduiau, în schimbul ajutorului solicitat, să înceteze prădăciunile în ținuturile stăpînite de voievodul român.

În anul 1411, cu ajutorul lui Mircea, unul dintre pretendenții la scaunul sultanilor, Musa, a fost instalat pe tron. Aceasta însemna un mare succes pentru domnul român, succes care i-a adus aprecierea contemporanilor, exprimată în scris de cronicarul Leunclavius, și anume că, voievodul român era la acea dată considerat ca „cel mai viteaz și cel mai ager între principii creștini”²⁴.

Împotriva lui Musa s-a ridicat, sprijinit fiind de contingente bizantine și sîrbești, cel mai mic dintre fiii lui Baiazid, Mahomed. Acesta a reușit în anul 1413 să-l înfrîngă pe Musa în lupta de la Cianurli, lîngă Sofia, și să-l ucidă. În anul următor, 1414, pentru a-l pedepsi pe Mircea pentru sprijinul acordat lui Musa, Mahomed a pregătit o mare expediție împotriva Țării Românești. Lipsit de sprijinul statelor creștine, preocupate să găsească o bază de înțelegere cu otomanii, domnul Țării Românești s-a văzut nevoit să trateze cu sultanul, obligîndu-se să plătească Porții o sumă de bani anuală sub numele de haraci, ca răscumpărare

²³ *Ibidem*, p. 71.

²⁴ Leunclavius, *Historiae Musulmanae Turcorum*, Libri XVIII, Francforti, 1591, p. 432—433.

a păcii; la rîndul lor, otomanii dădeau, în schimb, asigurări să respecte integritatea teritorială și independența Țării Românești.

Această formulă politică era singura soluție de a salva, în împrejurările istorice date, ființa statului. Aceeași măsură o va lua mai târziu, la sfîrșitul glorioasei sale domnii, și Ștefan cel Mare.

Mircea cel Bătrîn continua să păstreze în stăpînirea sa Dobrogea cu Silistra, gurile Dunării și litoralul Mării. În documentul din 10 iunie 1415, emis la Argeș, el se intitula ca în anii de glorie: „mare voievod și domn ... peste toată țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și către Părțile tătărești și pe amîndouă părțile peste toată Podunavia, încă și pînă la Marea cea Mare și stăpînitor al cetății Dirstorului“²⁵.

Obligat de împrejurări să încheie pace cu otomanii, Mircea nu considera de durată această situație, el urmărind orice defecțiune manifestată în Imperiul otoman care să-i permită să-și reia acțiunile antiotomane. Cînd, împotriva lui Mahomed s-a ridicat, ca nou pretendent la tronul sultanilor, Mustafa, domnul român l-a sprijinit pe acesta, fără succes de altfel, căci Mustafa a fost, în 1416, înfrînt de oștile lui Mahomed și silit să se refugieze la Salonic. Aici a fost prins și trimis la închisoare de guvernatorul bizantin.

Desfășurarea evenimentelor arată că în acel moment criza din Imperiul otoman era în declin și planul inițiat de Mircea, de ofensivă împotriva otomanilor, nu mai avea șanse de reușită. El a încercat atunci un nou plan; a adăpostit în Țara Românească un reformator al Islamului, pe șeicul Bedr-ed-Din, care preconiza un plan de reforme ce viza schimbări chiar în întocmirea socială a Imperiului otoman și care întreținea climatul favorabil unor puternice mișcări sociale²⁶. Dar, și acest plan al lui Mircea a eșuat. Bedr-ed-Din a fost prins la Seres în 1417 de sultanul Mahomed și spînzurat.

Intervențiile lui Mircea în treburile interne ale Imperiului otoman, sprijinul acordat de el pretendentului la tron Mustafa și șeicului Bedr-ed-Din, ca și refuzul de a plăti haraciul au dus la ultimul război cu otomanii. În 1417, Mahomed a întreprins o nouă expediție în Țara Românească. Mircea s-a văzut nevoit să ceară pace, obligîndu-se să plătească haraci. Dobrogea cu Silistra a căzut — după ce cunoscuse o perioadă de prosperitate sub Mircea Voievod — pentru mai mult de patru secole și jumătate în stăpînirea otomană.

Îndelungata experiență de conducere a treburilor statului l-a făcut pe Mircea să înțeleagă că nu poate conta pe o alianță creștină durabilă care să acționeze unitar; el era conștient și de faptul că forțele de care dispunea erau departe de a se compara cu cele ale Imperiului otoman și că angajarea lor în lupte prelungite va vlăgui forța vitală a țării. De aceea marele domn ce impresionase pe contemporani prin vitejia, înțelepciunea și spiritul său diplomatic a preferat calea negocierilor.

Cu domnia lui Mircea s-a încheiat, de fapt, o primă perioadă în evoluția raporturilor dintre Țara Românească și Imperiul otoman. Rezistența opusă de poporul român și preocuparea Porții otomane de a lichida mai întîi împotrivirea popoarelor din Peninsula Balcanică au făcut ca otomanii să accepte reglementarea pe cale pașnică a raporturilor cu Țara Românească. Ei au încheiat cu Mircea un tratat care fixa obligațiile ce și le asumau cele două părți și a căror respectare garanta, în principiu, pacea. Acest fapt capital a permis Țării Românești să aibă fără întrerupere o viață politică a ei care a înlesnit creația românească în diferite domenii de activitate.

²⁵ *Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, I, p. 81.

²⁶ M. Guboglu și M. Mustafa, *Răscoalele țărănești din Imperiul otoman (1418—1420) și bedreddismul*, în „Studii“, p. 137—158.

Domn al Țării Românești, Mircea Voievod s-a dovedit Mare prin talentul militar, ca și prin tactul diplomatic, prin spiritul de organizare și energia manifestată ca țara să fie tot mai frumoasă, mai puternică și mai slăvită. Cîrmaci înțelept, el și-a dat seama că problema cardinală care se punea în fața Țărilor Române era să navigheze în așa fel încît să evite Scylla otomană fără a naufragia în apele Caribdei creștine. Urmași vrednici aveau să-i urmeze exemplul în definirea originalității gîndirii politice românești, cu rol atît de important în asigurarea continuității statale.

R É S U M É

Prince régnant de la Valachie (1386—1418), Mircea l'Ancien est resté dans l'histoire en tant que brillant repère de l'œuvre d'édification de l'état roumain et de la lutte pour lui en assurer la durabilité.

Les traités d'alliance conclus avec les voisins du Nord (l'Hongrie et la Pologne), les luttes avec les Ottomans au Sud et son implication dans les disputes dynastiques de l'Empire ottoman lui ont permis à naviguer de telle sorte qu'il évitât la Scylle ottomane sans faire naufrage dans les eaux de la Charybde chrétienne.

Tout en faisant souvent la guerre aux Ottomans, il n'a pas renoncé aux négociations, ce qui lui a permis de conclure finalement un traité avec la Sublime Porte qui établissait des obligations réciproques et garantissait la paix.

P R É C I S

Mircea the Old (1386—1418), the Hospodar of Wallachia, entered the history as a bright reference point both for the Romanian State construction and for its lastingness assertion.

The alliance treaties concluded with the northern neighbours (Hungary and Poland), the struggles with the Ottomans from the south and his involvement in the dynastic disputes of the Ottoman Empire allowed him to manage in such a way for being able to act between the Ottoman Scylla and the Christian Charybdis. Though he waged several wars against Ottomans, he didn't renounce to negotiations, a fact that afforded him at last the conclusion of a treaty with the Sublime Porte that set up mutual obligations and guaranteed peace.

Considerații asupra limitelor cronologice și teritoriale ale stăpînirii lui Mircea cel Bătrîn (I)

RADU CONSTANTINESCU

Deși rareori cercetată în chip sistematic, domnia lui Mircea vodă cel Bătrîn — cum îl numesc letopisețele, spre a-l deosebi de omonimii mai noi, ori cel Mare, cum îi ziceau istoricii veacului trecut — a fost adeseori evocată și invocată în vremurile noastre, cu rostul sublinierii unor drepturi teritoriale și a unor tradiții de colaborare balcanică împotriva cotorpitorilor. Asemenea sprijinire pe umbra trecutului are, de altfel, și ea o istorie destul de lungă. Așa de pildă, chiar și „tractaturile“, chipurile încheiate de Mircea ori de boierii săi cu Poarta, reconstituite din imaginație și produse de frunzașii țării în fața generalilor străini